

Startnotitie Toerisme provincie Groningen 2021-2030

1. Inleiding

Wij gaan de komende maanden een nieuwe provinciale Kadernota Toerisme voor de periode 2021-2030 opstellen. De Kadernota omvat de sectoren toerisme, recreatie en evenementen. Het gaat zowel om de particuliere als de zakelijke insteek. Op dit moment verkeren deze sectoren door de covid-19 crisis in zwaar weer. We weten niet hoe lang de crisis voortduurt en wat de gevolgen voor de middellange en lange termijn zijn. Onze kadernota is bedoeld om met onze partners voor de lange termijn (tot 2030) nieuwe perspectief te bieden aan de bovengenoemde sectoren. Daar zien wij ook kansen voor. Daarbij is een flexibel en veerkrachtig beleid van groot belang. Als daar aanleiding toe is, zullen wij met een herziening komen. Eind dit jaar stelt u de nieuwe provinciale Kadernota Toerisme voor de periode 2021-2030 vast. Op basis van deze startnotitie geeft u op hoofdlijnen opdracht voor het opstellen van de Kadernota Toerisme provincie Groningen 2021-2030.

2. Het belang van vrijetijdseconomie

De toeristisch-recreatieve sector is van groot belang voor de Groningse economie. Toeristische bestedingen leiden tot werkgelegenheid. De sector draagt voor 6,5 % bij aan de totale werkgelegenheid in Groningen (LISA 2019). In onze provincie is nog altijd sprake van een forse onderbenutting van de toeristische potentie van onze provincie, met name van het Ommeland. In 2017 bezocht slechts 1,0 % van de buitenlandse toeristen die een bezoek brachten aan ons land en 2,0 % van de binnenlandse toeristen onze provincie (bron: CBS)¹. Wij zijn ervan overtuigd zijn dat onze provincie - nu meer dan ooit - kan voorzien in behoeften van bezoekers en zien dit als kansrijke sector. Toerisme heet niet voor niets de vrijetijdseconomie, de potentie daarvan kunnen we goed gebruiken.

Toerisme draagt bij aan de kwaliteit van onze leefomgeving. In 2019 heeft de Raad voor de Leefomgeving en infrastructuur (RLi) het rapport '[Waardevol Toerisme, onze leefomgeving verdient het](#)' gepresenteerd. De RLi pleit voor meer visie en sturing op toerisme van overheden op alle niveaus om zodoende te voorkomen dat de groei van toerisme Nederland 'overkomt' en daarmee schaadt. Wij willen deze handschoen oppakken.

Tot aan het begin van de coronacrisis was er jarenlang sprake van twee (inter)nationale trends.

1. De eerste trend: toeristen en recreanten zijn internationaal en nationaal ongelijk verdeeld. Er zijn gebieden die worden overlopen door toeristen, met allerlei negatieve gevolgen voor de leefbaarheid als gevolg, en er zijn gebieden die voornamelijk nauwelijks bezocht worden door toeristen. In die laatste gebieden kan groei van toerisme bijdragen aan de brede welvaart en de kwaliteit van de leefomgeving. Het Groningse ommeland valt binnen de tweede categorie.
2. De tweede trend: de steeds maar toenemende toeristenstromen. Het Nederlands Bureau voor Toerisme & Congressen (NBTC) verwachtte - op basis van analyses in het pre-coronatijdperk - een flinke stijging van het aantal buitenlandse toeristen in Nederland van ongeveer 17 miljoen in 2018 naar ongeveer 29 miljoen in 2030.² Naar aanleiding van de trends van ongelijke verdeling en verwachte groei heeft het NBTC in 2018 een landelijke visie '[Perspectief Bestemming Nederland 2030](#)' gepresenteerd. Kern van de visie: alle Nederlanders moeten profijt hebben van de groei van het toerisme. Het NBTC ziet toerisme als een middel om bij te dragen aan de brede welvaart.

¹ Bij deze cijfers zijn zakelijke toeristen niet meegenomen.

² De coronacrisis heeft de toeristenstroom in het voorjaar van 2020 vrijwel stil gelegd. De trend van steeds stijgende bezoekersstromen is daarmee doorbroken. Op dit moment is nog volstrekt onduidelijk wat het lange termijn effect is van deze crisis op toerisme.

Sinds eind 2018 roert de toeristisch-recreatieve sector zich in het licht van bovenstaande meer dan ooit tevoren. Ondernemers, onderwijs- en kennisinstellingen, (regionale) promotie- en marketingorganisaties willen - steeds meer met elkaar - de toeristische potentie van onze provincie gaan verzilveren. Dat zien we terug in de groei van het aantal evenementen in onze provincie. En dat is mooi, want evenementen zetten Groningen positief op de kaart!

Wij zien de toeristische sector als een kansrijke sector en willen juist nu als provincie inzetten op versterking en groei van de sector. Een lange termijn visie, waarin wij als provinciebestuur de kaders van onze langdurige betrokkenheid bij de groei van de sector aangeven, draagt hieraan bij.

3. Corona

De toeristisch-recreatieve sector - in onze provincie, landelijk en mondiaal - heeft te maken (gehad) met fors minder boekingen als gevolg van de coronacrisis. In het voorseizoen hebben de meeste toeristische ondernemers geen omzet gedraaid.

Op dit moment zijn een aantal coronamaatregelen versoepeld en zijn veel toeristisch-recreatieve bedrijven weer (deels) open, hoewel met beperkingen.

We weten niet hoe lang de crisis voort duurt en wat de precieze korte en lange termijn effecten zijn voor de vrijetijdssector.

De impact van de coronacrisis en daaruit voortvloeiende maatregelen van het rijk voor de vrijetijdssector - alsmede de cultuursector - is relatief groot. Bedrijven in onder meer de vrijetijdssector worden (ten dele) gecompenseerd voor het verlies aan omzet door een aantal rijksregelingen. Ook de provincie Groningen heeft onlangs € 11,5 miljoen beschikbaar gesteld voor het aanpakken van de coronacrisis. Met dit geld worden maatregelen ontwikkeld en tot uitvoering gebracht die op de korte en middellange termijn een impuls kunnen geven aan de Groningse (vrijetijds)economie, cultuur, werkgelegenheid en scholing. Deze maatregelen en de verdeling van de beschikbare middelen worden de komende maanden uitgewerkt.

4. Huidig beleid

Eigen regionaal economisch beleid is één van de zeven kerntaken van de provincies (IPO). Binnen de Groningse regionale economie beschouwen wij de vrijetijdssector als één van de kansrijke sectoren. Door de gevolgen van de coronacrisis moet de vrijetijdseconomie zich opnieuw uitvinden. Juist nu zien wij meer kansen om in te zetten op de binnenlandse markt en de nabije buitenlandse markt. De sector is van belang voor de werkgelegenheid in onze provincie. De werkgelegenheid is de afgelopen vijf jaar gestegen. In 2019 waren er totaal 18.880 banen (fulltimers, parttimers en uitzendkrachten) in de vrijetijdseconomie in Groningen³. Qua werkgelegenheid is het daarmee de zesde sector in de provincie.

Op dit moment zijn wij bezig met het laatste uitvoeringsjaar van de [Toerisme-Visie provincie Groningen Kader Stellende Notitie 2016-2020](#), die door u op 20 april 2016 is vastgesteld en nader is uitgewerkt in het [Uitvoeringsplan Toerismevisie provincie Groningen 2016-2019](#). Op 16 december 2015 hebben uw Staten de [Kadernota Evenementen 2016-2020](#) vastgesteld.

De huidige toerismevisie 2016-2020 en Kadernota Evenementen 2016-2020 lopen af. Om de ontwikkelingen in de toeristisch-recreatieve sector in goede banen te leiden is een nieuwe strategische visie voor de lange termijn nodig. Met onze horizon tot 2030 sluiten wij aan bij de landelijke lijn van Perspectief Bestemming Nederland 2030, de nationale visie op toerisme in Nederland.

³ LISA 2019

5. Ambities

In de periode 2021-2030 gaan wij samen met onze partners nog meer inhoud geven aan *waarom* er niets boven Groningen gaat. Wij hebben drie samenhangende ambities geformuleerd die wij ter vaststelling aan u voorleggen. Dit werken wij vervolgens in de Kadernota Toerisme provincie Groningen 2021-2030 verder uit.

1. Gronings DNA

Onze eerste ambitie is om het Groningse DNA, onze eigenheid, beter zichtbaar maken in het toeristisch aanbod van de provincie Groningen en Nederland.

2. Groei werkgelegenheid

Onze tweede ambitie is een forse relatieve groei van de werkgelegenheid in de Groningse vrijetijdssector.

3. Versterken ondernemerschap

Onze derde ambitie is het versterken van gastvrij, innovatief en duurzaam ondernemerschap.

We gaan bij de uitvoering van ons toekomstig toerismebeleid met onze partners inzetten op een sterkere koppeling tussen toerisme en de kracht van Groningen. Met andere woorden: we gaan gezamenlijk nog meer inhoud geven waarom er niets boven Groningen gaat.

De kracht van Groningen - de aantrekkelijkheid van onze provincie voor bezoekers, bewoners en bedrijven - zit in de culturele en landschappelijke verscheidenheid en rijkdom en in onze Groningse kernwaarden 'ruimte', 'pioniersgeest' en 'karakter'. Deze unieke combinatie noemen wij het Gronings DNA. Dat is ons goud. Mensen van buiten Groningen ontdekken dit goud pas als ze hier geweest zijn, maar ook onze eigen inwoners beseffen vaak onvoldoende hoe mooi de provincie Groningen eigenlijk is.

Met het versterken van de relatie tussen toerisme en het Gronings DNA denken wij een positieve impuls te geven aan het imago van Groningen, aan de Groninger trots en daarmee aan het vestigingsklimaat. We denken daarmee dat inwoners, maar ook mensen die onze provincie bezoeken in hun vrije tijd en/of voor hun werk, meer als ambassadeurs kunnen optreden.

De Groninger kernkwaliteit 'ruimte' is vandaag de dag extra relevant. Zeker in het Ommeland is veel ruimte om op ontdekkingsreis te gaan. In Groningen is nog ruimte voor groei, ook zolang de 1,5 meter maatregelen gelden. Onze provincie is met name interessant voor mensen die op zoek zijn naar authenticiteit, die van gebaande paden willen afwijken. Wij willen hierbij een nog beter beeld krijgen van welk product de potentiële bezoeker van de provincie Groningen met name van belang vindt en zullen dit meenemen in ons monitoringsprogramma.

Binnen een afstand van 500 kilometer van onze provincie zijn veel meer van deze mensen te vinden dan tot op heden onze provincie hebben bezocht - zowel in ons eigen land als in de landen om ons heen.

4.1 Uitgangspunten

De strategieën en beleidsinstrumenten die we willen inzetten om onze ambities te bereiken werken wij verder uit in de Kadernota Toerisme provincie Groningen 2021-2030. Hierbij hanteren wij de volgende uitgangspunten:

1. de koppeling stad en ommeland beter benutten als onderdeel van de kracht van Groningen;
2. goede digitale zichtbaarheid, toegang en meer eenheid in de presentatie van het aanbod;
3. het toeristisch aanbod goed laten aansluiten bij de plaatselijke en regionale culturele agenda;
4. de mogelijkheden in de vaarrecreatie beter in kaart brengen en benutten;

5. een toeristisch-recreatief routeaanbod dat op inhoud nog meer en beter aansluit op de talloze culturele en landschappelijke parels;
6. (kleinschalige) evenementen als poort naar de lokale omgeving;
7. gebouwd erfgoed meer gebruiken voor toeristisch-recreatieve doeleinden;
8. het stimuleren van zakelijk toerisme in onze provincie.

4.2 Samenhang met andere beleidsterreinen

Investeren in de ontwikkeling van toerisme, recreatie en evenementen in de provincie Groningen met als doel groei van werkgelegenheid, versterking van gastvrij en innovatief ondernemerschap en het beter zichtbaar maken van ons toeristisch aanbod zijn niet op zichzelf staande ambities.

De groei van toerisme & recreatie draagt bij aan andere doelen zoals:

1. de groei van werkgelegenheid in sectoren die gerelateerd zijn aan toerisme (bijvoorbeeld de retail);
2. het versterken van ondernemerschap in economische sectoren die gerelateerd zijn aan toerisme;
3. het versterken van het Groningse vestigingsklimaat.
4. instandhouding en versterken van sociaal-maatschappelijke voorzieningen en bedrijvigheid in gebieden die te maken hebben met bevolkingskrimp;
5. een ontdekkingstocht langs het moois wat onze provincie te bieden heeft zet aan tot meer wandelen, fietsen en varen;
6. het behouden en versterken van de culturele en landschappelijke rijkdom en verscheidenheid.

Door samen met onze partners in te zetten op de ontwikkeling van toerisme & recreatie in onze provincie dragen wij bij aan behalen van onze doelstellingen verwoord in:

- kadernota Economie en Arbeidsmarkt 2020-2023: Groningen@Work;
- leefbaarheidsprogramma 2020-2023;
- kadernota Cultuur 2021-2028;
- programma Landelijk Gebied;
- investeringskader Waddengebied;
- programma Erfgoed, Ruimtelijke Kwaliteit & Landschap;
- uitvoeringsprogramma Fiets 2020-2023 (in ontwikkeling);
- nationaal Programma Groningen.

4.3 Hoe gaan wij onze ambities verwezenlijken?

In onze Kadernota Toerisme provincie Groningen 2021-2030 gaan we nader beschrijven hoe en met wie wij de toeristische potentie van het Groningse DNA beter willen benutten. Dit wordt vervolgens verder uitgewerkt in een uitvoeringsprogramma. Op voorhand willen wij u het volgende mee geven:

- Cruciaal voor het versterken van de relatie tussen toerisme en het Gronings DNA zijn onze toeristisch-recreatieve ondernemers, cultuurmakers, mensen die betrokken zijn bij erfgoed, natuur- en landschapsorganisaties, onze inwoners en de mensen die hier werken. Zij zijn de gasteren en gastvrouwen. Zij zijn onze ambassadeurs. De inzet van promotie- en marketingorganisaties, van routeontwikkelingorganisaties, van onderwijs- en kennisinstellingen, van gemeenten en van ons zelf is er op gericht om onze ambassadeurs te stimuleren en te faciliteren.
- In lijn met het vorige punt gaan wij inzetten op het stimuleren van kwalitatief goed en duurzaam ondernemerschap. Duurzaam heeft daarbij twee betekenissen: in harmonie met de natuurlijke en maatschappelijke omgeving, en daarnaast gericht op de doorontwikkeling van ondernemingen, met veerkracht in de bedrijfsvoering.

- We gaan meer aandacht besteden aan vaarrecreatie en willen de organisatiegraad in de vaarrecreatieve sector met onze partners versterken.
- Wij zetten in op het verbeteren van de digitale zichtbaarheid en toegankelijkheid van het aanbod van onze toeristische ondernemers.
- Om een sterkere verbinding tussen toerisme, cultuur & erfgoed en landschap te stimuleren gaan we meer initiatieven ondersteunen die deze drie elementen op een innovatieve en aantrekkelijke manier aan elkaar koppelen. Een mooi voorbeeld is het festival [Terug naar het Begin](#). Hierdoor worden meer bezoekers en recreanten aangetrokken. De regio krijgt hiermee tegelijk een economische en sociaal-maatschappelijke impuls.
- We willen ondernemers stimuleren om aantrekkelijke arrangementen te ontwikkelen op basis van het Gronings DNA.
- Wij gaan de acquisitie en organisatie van evenementen die een koppeling leggen met het Gronings DNA nog sterker faciliteren en ondersteunen.
- We gaan sterker inzetten op de verbinding tussen stad en ommeland met als doel om juist de toeristische potentie van het Ommeland beter te benutten. Juist daar is de groeipotentie voor toerisme & recreatie en de behoefte aan een impuls voor de brede welvaart het grootst. We blijven daarom ook de komende periode inzetten op het vergemakkelijken van de ontdekkingstocht - te voet, fietsend, varend en via andere vormen van transport - naar het relatief onbekende Ommeland;
- We gaan veel sterkere verbindingen leggen tussen toerisme & recreatie en andere provinciale beleidsopgaven die een relatie hebben met het stimuleren van de brede welvaart. Toerisme raakt aan en verbindt talloze (sociaal-) economische en maatschappelijke opgaven.
- In lijn met het bovengenoemd punt gaan we om ons niet alleen richten op het recreatieve toerisme, maar ook op het zakelijke toerisme. Groningen ontwikkelt zich namelijk als innovatiehub op diverse maatschappelijke thema's.
- Ongetwijfeld ten overvloede: wij blijven - net als in het huidige toerismebeleid - inzetten op 'toeristische promotie & marketing', 'route-ontwikkeling & vaarrecreatie' en 'ondernemerschap'.

4.4 Prestatie indicatoren

Als prestatie indicatoren voor het toerismebeleid van de provincie Groningen in de periode 2021-2030, die nauw samenhangen met de ambities van dit beleid, stellen wij het volgende voor:

- De groei van de werkgelegenheid in de toeristische sector in Groningen is groter dan het landelijke gemiddelde;
- Het imago van Groningen wordt meer en meer geassocieerd met (elementen van) de kracht van Groningen⁴ - zowel bij bezoekers (recreatief en zakelijk) als bij inwoners van de provincie.

De eerste prestatie indicator willen wij kort toelichten, ook in het licht van de coronacrisis. Wij verwachten dat de coronacrisis niet jaren en jaren voortduurt, in ieder geval niet tot en met 2030. De vrijetijdseconomie zal op termijn weer gaan groeien. Wij hebben er vertrouwen in dat de Groningse vrijetijdseconomie over de hele periode 2021-2030 bovengemiddeld zal groeien, niet in absolute aantallen maar relatief. Dit gezien de vooralsnog sterk onbenutte toeristisch potentie van onze prachtige provincie, in combinatie met de sterke drive bij onze stakeholders om met elkaar deze potentie echt te gaan verzilveren.

6. Begroting

⁴ Het gaat hierbij om verwijzingen naar de culturele en landschappelijke verscheidenheid en rijkdom en naar de Groningse kernwaarden 'ruimte', 'pioniersgeest' en 'karakter'.

De kosten die met dit specifieke besluit van het opstellen van een Kadernota Toerisme provincie Groningen 2021-2030 aan de orde zijn bedragen ca €15.000. Dit zijn de kosten voor het te voeren proces, zoals beschreven in de volgende paragraaf. Deze kosten worden gedekt uit het budget recreatie & toerisme, jaarschijf 2020.

Ten aanzien van de verwachte uitvoeringskosten van ons toekomstig toerismebeleid willen wij u het volgende meegeven. Met onze partners willen wij investeren in de ontwikkeling van de sector, waarmee wij tevens bijdragen aan de brede welvaart van de Groningers. Vrijtijdseconomie is een kans voor Groningen. Wij zien ook verbanden tussen vrijetijdseconomie en andere provinciale thema's zoals (regionale) economische ontwikkeling, werkgelegenheid, leefbaarheid, welzijn, fietsen, cultuur & erfgoed en landschap. Wij zullen dit voor de komende periode nader verkennen en uitwerken.

7. Procesbeschrijving en planning

We nemen - naast het volgen van relevante ontwikkelingen in en rond het beleidsveld - de volgende stappen om te komen tot een integrale, gedragen, ambitieuze én realistische Kadernota Toerisme provincie Groningen 2021-2030 te komen:

1. t/m september 2020:

Door de coronacrisis hebben wij een digitale aanpak met een flexibele invulling. Waar mogelijk zullen wij kleinere bijeenkomsten beleggen in lijn met geldende richtlijnen. . Wij streven na om de input zo breed mogelijk op te halen voor zowel de kadernota als het uitvoeringsprogramma; maar met oog voor de situatie waarin de partners zich nu bevinden door de crisis. Hierin werken wij samen met of betrekken wij in ieder geval de volgende partijen:

- Routebureau Groningen
- Marketing Groningen
- HISWA-RECRON
- Koninklijke Horeca Nederland
- Groningen Toerisme Coöperatie
- Groningse toeristisch-recreatieve ondernemers
- Groningse Culturele (erfgoed)instellingen
- Landschapsorganisaties/terreinbeheerders
- Groningse gemeenten
- Regionale marketingorganisaties
- Evenementenorganisatoren
- Onderwijs- en kennisinstellingen

2. oktober 2020:

concept Kadernota Toerisme provincie Groningen 2021-2030 wordt door Gedeputeerde Staten aangeboden aan Provinciale Staten.

3. december 2020:

vaststelling Kadernota Toerisme provincie Groningen 2021-2030 door Provinciale Staten.

4. voorjaar 2021:

vaststelling eerste meerjarig uitvoeringsplan toerisme door Gedeputeerde Staten op basis van de Kadernota Toerisme provincie Groningen 2021-2030. Dit plan ontvangt u te zijner tijd ter informatie.